

M08 -
2004

Jaarverslag 2004
Museumfederatie Fryslân

Leeuwarden, 24 mei 2005

INHOUD

INLEIDING	3
1. KWALITEITSVERBETERING	4
Keurmerk van het Nederlands Museumregister	4
MusIP	5
Cursussen	7
Klimaabonnement	8
Helpdesk automatisering/digitalisering	9
Museumpeil.....	9
2. SAMENWERKING	10
Regionale samenwerking.....	10
Fries Educatief Platform.....	10
Noordelijke museumconsulenten.....	11
Landelijk Contact Museumconsulenten	11
Overige samenwerkingsverbanden	11
3. ADVISERING	13
4. PROMOTIE	16

INLEIDING

In het jaarverslag van de Museumfederatie Fryslân over het jaar 2004 wordt uitgegaan van de volgende opdracht:

- Ondersteuning van de (kleine) musea en oudheidkamers in de provincie Fryslân;
- Advisering op alle aspecten van de museale bedrijfsvoering.

De museumconsulent Fryslân en haar team van projectmedewerkers heeft binnen de onderstaande aandachtsgebieden de activiteiten gerealiseerd:

1. kwaliteitsverbetering
2. samenwerking
3. advisering
4. promotie

In het jaar 2004 waren de belangrijkste projecten voor de museumconsulent Fryslân en haar medewerkers het MusIP-project en het keurmerk van het Museumregister. Het MusIP-project kwam in 2004 volledig op gang. Vele musea zijn door de twee projectmedewerkers bezocht en de informatie over de deelcollecties is door hen verwerkt. Op landelijk niveau werd de werkwijze in de verschillende provincies en de verwerking van de informatie door zowel de projectleiders als de projectmedewerkers met elkaar afgestemd.

Daarnaast werd in dit jaar de tweede fase van het project Museumregister in de provincie Fryslân afgerkend. De meeste musea konden worden opgenomen binnen het keurmerk van het Nederlands Museumregister. Voor een groep musea liep de termijn van drie jaar voor een voorlopige registratie af. Het zal moeilijk gaan om het project inhoudelijk af te ronden, aangezien er nog musea een voorlopige registratie bezitten en er nog steeds musea zich (opnieuw) gaan aanmelden. Vanaf 2005 zal een groot deel van de geregistreerde musea worden uitgenodigd voor de vijfjaarlijkse herijking.

Hiernaast stond 2004 voor de Museumfederatie Fryslân in het teken van de uitbreiding van de formatie met een parttime secretaresse en de verhuizing naar een eigen kantoorruimte op Turfmarkt 12B. Dit laatste betekent veel meer werkruimte voor de (project)medewerkers. De eigen voordeur geeft de organisatie de mogelijkheid een eigen gezicht naar buiten te tonen en maakt de bereikbaarheid voor de museummedewerkers en bezoekers veel eenvoudiger. In de loop van het jaar werpt dit al zijn vruchten af.

Het aanstellen van een secretaresse is tot stand gekomen door de verruiming van de subsidie. De ondersteuning van de museumconsulent en haar team is zeer welkom. Vooral gezien het groeiende aantal projecten en vragen om advies.

De volgende (project)medewerkers en stagiaire's waren in 2004 verbonden aan de Museumfederatie Fryslân:

Mirjam Pragt	museumconsulent
Marjan Brouwer	projectmedewerker MusIP
Carola Steenberg	projectmedewerker MusIP
Manon Borst	projectmedewerker Museumregister
Marja Kivinen	vakconsulent behoud en beheer / projectmedewerker Museumregister
Danitsja Roedema	secretaresse
Adrie van der Veen	stagiaire / secretaresse
Marije Meijer	stagiaire
Ilja Tichelaar	stagiaire

1. KWALITEITSVERBETERING

Keurmerk van het Nederlands Museumregister

In 2004 liep de tweede fase van het project Museumregister van de provincie Fryslân af. De afrekening van de subsidie gaat parallel aan het aflopen van de termijn van drie jaar voor een groep voorlopig geregistreerde musea. De laatste loodjes om alle achterstanden op tijd weggewerkt te krijgen waren voor een aantal musea nogal zwaar. Met grote inzet is onder andere gewerkt aan verbeteringen op het gebied van klimaat en licht, en de registratie van de collectie waarbij door medewerkers werd deelgenomen aan basiscursussen op dit gebied. Ook andere onderdelen van het Museumregister, zoals het opstellen van een beleidsplan of verruiming van de openingsuren, zijn gerealiseerd.

Een tweetal musea heeft van het bestuur van het Nederlands Museumregister een half jaar verlenging gekregen om, na tegenslag, alles op tijd af te kunnen ronden. De projectsubsidie van de provincie Fryslân maakte het mogelijk dat (project)medewerkers van de Museumfederatie Fryslân voor specifieke onderdelen gericht kunnen adviseren en samen met het museum plannen opstellen om de achterstanden zo efficiënt mogelijk weg te werken. Er blijven zich, ook na juli 2004, musea aanmelden bij de museumconsulent voor het keurmerk van het Nederlands Museumregister.

De Provinciale Adviescommissie Fryslân (PAC Fryslân) is in 2004 tweemaal bijeengekomen. De eerste maal waren er dossiers van drie musea. Deze dossiers riepen nauwelijks vragen op bij de leden van provinciale adviescommissie. Voor de eerste maal is voor het Nederlands Museumregister een ronde schriftelijk afgedaan. Op 11 februari 2004 werden de volgende musea opgenomen in het Nederlands Museumregister:

- Frysk Lânbouwmuseum in Exmorra
- Openluchtmuseum 'De Spitkeet' in Harkema
- Museum 'de Stiid tsjin it wetter' in Wommels

In de zomer van 2004 werd in Burdaard de bijeenkomst van de Provinciale Adviescommissie Fryslân georganiseerd. Aanwezig waren de voorzitter en secretaris van alle provinciale adviescommissies, respectievelijk mw. H. Nusselder en mw. A. Hogeweg, en de directeurs van het Nationaal Onderwijsmuseum in Rotterdam, dhr. J. ter Linden, en het Haags Historisch Museum, dhr. A. Meinderts. De stemhebbende provinciaal museumconsulent, dhr. G. Buist, is afkomstig uit Overijssel.

Er zijn drie (her)nieuwde aanvragen en vijf aanvragen tot omzetting van de status van voorlopig geregistreerd museum tot geregistreerd museum behandeld. Tijdens deze bijeenkomst is bepaald dat er geen schriftelijke behandeling van een PAC in de toekomst meer zal plaatsvinden. Er is behoefte aan een bespreking van alle voorstellen. Bij een gering aantal dossiers voor een toekomstige bijeenkomst, zal de bijeenkomst worden gecombineerd met de PAC van een andere provincie. Ook andere mogelijke knelpunten binnen het Museumregister in de provincie Fryslân zijn besproken. De continuering van het Museumregister in de provincie Fryslân is er één van. Aangezien nog steeds nieuwe aanvragen binnenkomen, ook van musea die in het verleden een afwijzing hebben ontvangen, blijft inhoudelijke ondersteuning hierbij gevraagd.

Daarnaast is er een aantal musea in de provincie dat aan onderdelen van het Nederlands Museumregister werkt en van plan is over een aantal jaren een aanvraag in te dienen. Op basis hiervan wordt verwacht dat er in de komende jaren nog steeds aanmeldingen zullen worden ingediend. Het al op eerder gelegenheden genoemde aantal van circa vijftig Friese musea dat in de komende jaren in het Nederlands Museumregister kan worden opgenomen blijft haalbaar.

Het belang van de status van geregistreerd museum voor het verkrijgen van subsidiegelden, op provinciaal en bovenprovinciaal niveau, is sterk groeiend. Nu de projectsubsidie voor het Nederlands Museumregister is afgerekend is de continuering van de ondersteuning door de (project)medewerkers van de Museumfederatie Fryslân ongewis.

Het resultaat van de PAC Fryslân in Burdaard was dat op 22 september 2004 vijf musea zijn opgenomen in het Nederlands Museumregister:

- Ruurd Wiersma Hûs in Burdaard;
- Kazemattenmuseum in Kornwerderzand;
- Laagveenderij museum 'it Damshûs' in Nij Beets;
- Vissserijmuseum 'Aike van Stien' op Terschelling;
- Museum voor Kerkelijke Kunst in Workum.

Twee musea ontvingen een voorlopige registratie. Daarnaast is bij twee voorlopig geregistreerde musea om uiteenlopende redenen de termijn verlopen en is geen omzetting aangevraagd. Eén voorlopig geregistreerd museum kon helaas niet worden opgenomen in het register. Eén geregistreerd museum is door het opgaan in een nieuwgevormde organisatie voor informatieverzorging de status van geregistreerd museum verloren.

Met 12 voorlopige geregistreerde musea is het totaal aantal geregistreerde musea in de provincie Fryslân aan het eind van 2004 gestegen van 27 tot 35 instellingen. Daarbij hebben drie musea de status van voorlopig geregistreerd museum gekregen.

Kengetallen

- Coördinatie van de tweede fase van het project Museumregister.
- Opstelling van de dossiers voor twee bijeenkomsten van de Provinciale Adviescommissie Fryslân, waarvan een bijeenkomst schriftelijk is afgedaan.
- Organisatie van de bijeenkomst van de Provinciale Adviescommissie Fryslân in Burdaard met aansluitend een bezoek aan het Ruurd Wiersmahûs.
- Ondersteuning van tien voorlopig geregistreerde musea.
- Ondersteuning van de nieuwe en/of hernieuwde aanvraag van drie musea.
- Gerichte advisering aan zes musea die zich in de (nabije) toekomst willen gaan aanmelden. Er is met hen een prioriteitsstelling opgemaakt van de verschillende werkzaamheden die hiervoor nog moeten worden verricht.

MusIP

Het MusIP-project draait in 2004 op volle toeren. In de wintermaanden, waarin een grote groep musea voor het publiek gesloten is, kon in een goed tempo de informatie worden verzameld. Op het kantoor van de Museumfederatie Fryslân wordt de informatie verwerkt en gecompleteerd met foto's die door het museum ter beschikking zijn gesteld of ter plaatse zijn gemaakt.

De bereidwilligheid om deel te nemen is behoorlijk groot. Alle musea doen mee. In eerste instantie is het voor een aantal instellingen niet geheel duidelijk wat het belang voor hen is. Dit is niet verwonderlijk, aangezien er pas op een veel later moment resultaten kunnen worden getoond.

Als de conceptrapportages worden overlegd komen de reacties. Inzicht in aard en omvang van de deelcollecties wordt op prijs gesteld. Als in de eerste helft van 2005 de informatie van de deelcollecties van alle provincies via internet beschikbaar komt, worden er nog veel meer mogelijkheden zichtbaar.

In 2004 is de informatie van de grotere musea met meerdere deelcollecties, oplopend tot 24 stuks, verwerkt. Het ingewerkte projectteam kon de aanpak aanpassen als dit door de situatie in het betreffende museum noodzakelijk was. Zo kon het tijdstip van deelname aan het project worden afgestemd op de werkzaamheden van de musea, zodat het museum juist voor of zonodig na een geplande depotverhuizing of herinrichting van een zaal kon deelnemen.

Vooraf de tellingen per deelcollectie blijken regelmatig tijdrovend. Elk object kan slechts tot één deelcollectie worden gerekend. Dit vergt een consequente indeling van alle deelcollecties met dit tellingen. Vanwege de combinatie met de reguliere werkzaamheden binnen het museum valt het vaak tegen om de tellingen binnen een afgerond tijdsbestek te voltooien. De resultaten van de deelcollecties komen gefaseerd bij de Museumfederatie Fryslân binnen. Bij een drietal musea bleek afronding om verschillende redenen niet te gaan lukken. Aangezien de projectmedewerkers een museale opleiding en/of ervaring hebben, konden ze in deze musea de medewerkers assisteren om gezamenlijk de tellingen af te ronden.

Ondanks het straffe tempo was het niet mogelijk alle musea in het jaar 2004 te laten deelnemen aan het project. Er is een duidelijke meerwaarde als in 2005 alle deelcollecties van de musea, lid van de Museumfederatie Fryslân, in de nationale database op internet doorzoekbaar zijn. Ook nadere informatie over de kwalitatieve gegevens, zoals bewaaromstandigheden en automatiseringsgraad, worden inzichtelijk. Met deze informatie kan in eerste instantie de geregistreerde musea een advies in hoofdlijnen worden gegeven. Het betreft informatie die bijdraagt aan de opzet van activiteiten en projecten op het gebied van kwalitatieve gegevens door de musea zelf en de Museumfederatie Fryslân.

In het najaar van 2004 is door de provincie toestemming verleend om het MusIP project tot oktober 2005 te vervolgen.

Kengetallen

- Op 1 januari 2005 zijn 70 musea bezocht, vijf musea gaan nog starten. Dit betekent dat in het jaar 2004 51 musea zijn gestart met MusIP. Alle leden van de Museumfederatie Fryslân worden uitgenodigd. Voor bezoekerscentra wordt nagegaan of de deelcollecties moeten worden opgenomen. Zij kunnen de deelcollecties beschouwen als tentoonstellingsmateriaal dat op den duur wordt vervangen. In die situatie vallen zij buiten de database.
- Het gemiddelde aantal bezoeken per museum voor het MusIP-project ligt op drie keer. Voor musea met een groot aantal deelcollecties is dit hoger, bij de kleinere kan vaak met twee bezoeken worden volstaan. Het overige contact vindt per telefoon en email/post plaats.
- Op 1 januari 2005 waren 45 rapportages afgerond en voorgelegd aan het museum. Op dat moment hebben 35 musea de akkoordverklaring geretourneerd. De overige rapportages zijn in verschillende stadia van bewerking.
- Er is nationaal deelgenomen aan de werkgroep van projectleiders MusIP. De werkgroep kwam vijfmaal bijeen. De museumconsulent Fryslân is voorzitter en nationaal contactpersoon namens dit overleg.

- De projectmedewerkers hebben deelgenomen aan twee bijeenkomsten van MusIP-medewerkers en gebruikten intensief het digitaal platform dat voor uitwisseling van vragen en feiten is ingericht.
- Vanwege de meerjarige projectsubsidie van het LCM voor het nationale deel van het MusIP-project en de verdeling van de landelijke gelden over de deelnemende provincies verzorgen de beleidsmedewerker van het LCM samen met de museumconsulenten van Limburg en Fryslân het contact met het Ministerie van OC&W en het Interprovinciaal Overleg. Ook de afstemming met adviesorganen zoals Vereniging Digitaal Erfgoed (DEN) is hier onderdeel van.
- Namens de nationale MusIP-werkgroep heeft de Museumfederatie Fryslân (Marjan Brouwer en Mirjam Pragt) deelgenomen aan een pilot met het Instituut Collectie Nederland in Amsterdam. Uitgangspunt hierbij is in hoeverre informatie van de MusIP database kan worden ingezet binnen een nationale database voor het uitwisselen/afstoten van museale objecten. Deelname aan deze pilot was mogelijk omdat het Fries Museum en het Openluchtmuseum 'De Spitkeet' in Harkema de informatie uit enkele deelcollecties hiervoor beschikbaar hebben gesteld.

Cursussen

Op basis van de vraag naar extra cursussen in de jaren 2002 en 2003 is er een programma voor het jaar 2004 opgesteld. Het is een afspiegeling van het landelijke aanbod en is gericht op de basiscursussen die het basisniveau van het onderdeel deskundigheid vormen van het Nederlands Museumregister. De cursussen worden meestal door een duo van docenten verzorgd. Gepland was dat dit noordelijke docenten zouden zijn, soms een combinatie van twee docenten uit Groningen en Friesland. Een tweetal Friese docenten heeft in 2003 de voorbereidende cursussen hiervoor gevolgd.

De collega van het Museumhuis Groningen had al aangekondigd te overwegen in de toekomst geen cursussen meer te gaan verzorgen, maar een in-company-training voor individuele musea over een breed aantal onderwerpen binnen een bepaalde periode. Projectsubsidies maakten het voor Groningen mogelijk om met deze aanpak al in de loop van het jaar 2004 te starten. Voor de twee overgebleven provincies, Drenthe en Friesland, was het zeer moeilijk om het benodigde aantal cursisten te werven om een cursus (financieel) te kunnen laten plaatsvinden.

Na beraad is ervoor gekozen potentiële deelnemers vanuit Friesland en Drenthe door te verwijzen naar Gelderland en Noord-Holland en docenten vanuit Friesland op te leiden voor het jaar 2005. Een aangepaste begroting van het cursusaanbod voor 2005 maakt het mogelijk om op basis van twee provincies te gaan werken. Continuering van een deel van het landelijk aanbod georganiseerd in het noorden is van het grootste belang. Ook de coördinatie van het cursusaanbod Noord en deelname aan het nationaal overleg met de Nederlandse Museumvereniging is naar Friesland verhuisd. Aangezien slechts een gering aantal personen in 2004 aan de basiscursussen in Gelderland en Noord-Holland hebben deelgenomen heeft ervoor gekozen om in 2005 zo nodig extra basiscursussen te gaan organiseren.

De aanwezigheid van de secretaresse op de Museumfederatie Fryslân maakt het mogelijk dat de coördinatie en administratieve afhandeling wordt gerealiseerd. In-company-cursussen, anders dan basiscursussen, konden al in 2004 vanuit de Museumfederatie Fryslân worden opgezet. Er zijn vier cursussen Rondleiden aangevraagd, waarvoor de Museumfederatie drie docenten, werkend als duo, beschikbaar kon stellen.

Kengetallen

- Kazemattenmuseum in Kornwerderzand, Museum het Princessehof in Leeuwarden, Laagveenderij Openluchtmuseum 'Het Damshûs' te Nijbeets en Museum voor Kerkelijke Kunst in Workum hebben vier tweedaagse cursussen met elk 15 deelnemers gepland. Twee hiervan zijn in het najaar 2004 georganiseerd; de andere twee vinden in het voorjaar van 2005 plaats. Margaretha Cats (Keunstwurk) Hans Groeneweg (Verzetsmuseum Friesland) en Hubert Luymes (Museum het Princessehof) hebben in wisselende duo's deze cursussen verzorgd, inclusief de samenstelling van het begeleidend materiaal.
- Marjan Brouwer en Marja Kivinen van de Museumfederatie Fryslân en Trineke Kamerling, registrar van het Fries Museum, hebben voorbereidende cursussen gevolgd om respectievelijk de basiscursus registratie/documentatie en behoud/beheer in 2005 in Friesland te laten plaatsvinden.
- Mirjam Pragt en Adrie van der Veen hebben de overdracht van de organisatie van het scholingsaanbod voor het noorden afgestemd met de collega's van Museumhuis Groningen en de Nederlandse Museumvereniging.

Klimaatabonnement

In 2004 is met steun van de Wassenbergh-Clarijs-Fontein Stichting het project klimaatabonnement gestart. Doel van dit project is om de musea in Friesland de mogelijkheid te bieden het klimaat in het museum constant te meten en daarbij te zorgen dat dit met geijkte apparatuur plaatsvindt. De projectmedewerker behoud en beheer van de Museumfederatie Fryslân verzorgt de instructie voor een goed gebruik en de juiste methode van ijking van de apparatuur. Klimaatapparatuur zoals bevochtigers en ontvochtigers worden afgesteld op de metingen van de thermohygrograaf. Goede metingen zijn de basis voor het realiseren van een verantwoord museumklimaat. Veertien musea hebben met subsidie van het fonds een thermohygrograaf kunnen aanschaffen. De apparaten zijn op het kantoor van de Museumfederatie klaar voor gebruik gemaakt. De medewerkers die zich in de praktijk met 'behoud en beheer' bezig houden, zijn uitgenodigd om de apparaten te komen halen. Bij het afhalen krijgen ze een praktische instructie en een handleiding (door vakconsulenten behoud en beheer opgesteld) om na te kunnen slaan op de werkplek.

Vijftig musea die reeds één of meer thermohygrografen bezitten zijn uitgenodigd om deze, tegen vergoeding, voor onderhoud bij de Museumfederatie aan te bieden. Ook zij krijgen instructies over de periodieke ijking. Bij het afleveren van de thermohygrograaf kunnen problemen op het gebied van museumklimaat en het behoud van voorwerpen aan de vakconsulent worden voorgelegd. Alle musea, die voor het project in aanmerking komen, doen mee.

In de tweede helft van 2005 zal een volgende ronde van dit jaarlijkse project worden gerealiseerd. Tevens wordt er een inventarisatie over het onderhoud van bevochtigers en ontvochtigers uitgevoerd als voorbereiding op een vervolg van dit project.

Kengetallen

- Voor veertien musea is de collectieve aanschaf van een thermohygrograaf gerealiseerd.
- Van veertig musea is het onderhoud van de thermohygrografen uitgevoerd; in januari 2005 de overige tien.

Helpdesk automatisering/digitalisering

Voorafgaand aan de start van de helpdesk automatisering/digitalisering in januari 2005 is het mogelijk voor musea om een subsidie te verkrijgen voor de aanschaf van hard- en software voor collectieregistratie, evenals de aanschaf van een digitale camera. De Museumfederatie Fryslân adviseert de musea over de meest geschikte apparatuur en programmatuur hiervoor en verdeelt de subsidie over de deelnemende musea. Ook de tweedaagse cursus voor het gebruik van de software zal door de Museumfederatie in het voorjaar van 2005 in Friesland worden georganiseerd, met de inzet van docenten van de softwareleverancier.

Veertien musea maken gebruik van de regeling voor aanschaf van hard- en software en zijn vanaf de start deelnemer aan het project Helpdesk automatisering/digitalisering.

Voor de opzet van het project Helpdesk automatisering/digitalisering is gebruik gemaakt van de collega's van andere provincies in het taakveld registratie/documentatie. In de bijeenkomsten van het taakveldoverleg worden lopende projecten op dit gebied in Nederland en Vlaanderen op elkaar afgestemd en de laatste ontwikkelingen besproken. Het nationale scholingsaanbod op het gebied van registratie en documentatie wordt hier geïnitieerd. De projectmedewerker van de Museumfederatie Fryslân voor het helpdeskproject gaat vanaf 2005 deelnemen aan dit taakveld.

Museumpeil

In 2004 is het blad Museumpeil tweemaal verschenen, in samenwerking met de Vlaamse museumconsulenten. Het thema van het eerste nummer is ICT, waarbij het gehele nummer aan projecten op dit gebied is gewijd. Ook het MusIP-project is hierin behandeld. Het tweede nummer betreft Beleidsaspecten, vanwege de aankomende nieuwe beleidsperiode en de publicatie Museumbeleid voor Gemeenten.

2. SAMENWERKING

De bereidheid tot samenwerking met collega musea is groot. Het motiveren voor deelname aan projecten verloopt behoorlijk soepel. Ook voor incidentele zaken wordt eenvoudig contact opgenomen voor samenwerking. Als er vragen aan de museumconsulent worden voorgelegd die door collega-musea kunnen worden beantwoord, maakt men daar graag gebruik van. Dit soort vragen variëren van het lenen van vitrines, tot het gebruiken van het beleidsplan bij het opstellen van eigen statuten. Er valt ook te denken ook aan de vier musea die de Museumfederatie Fryslân hebben gevraagd voor hen de cursus Rondleiden te verzorgen, evenals vier andere musea die gezamenlijk replicakleding hebben samengesteld voor publieksdoeleinden.

Regionale samenwerking

De bestaande drie samenwerkingsgroepen in het zuidoosten, zuidwesten en midden van de provincie hebben hun werkzaamheden gecontinueerd. De samenwerkingsgroep van zes musea in Zuidoost heeft voor de tentoonstellingprojecten in de komende drie jaar een stichting opgericht. De coördinator is in het najaar van 2004 met haar werkzaamheden gestart. Plannen worden afgestemd met de museumconsulent.

De groep van zes musea in zuidwest Friesland start met de automatisering/digitalisering van de collectiegegevens. Door de Museumfederatie Fryslân is advies uitgebracht over de aanschaf van hard- en software, een digitale camera en een cursusprogramma om gezamenlijk, vanuit zeer verschillende startsituaties te gaan werken.

De vijf musea in het midden van de provincie hebben individueel heel verschillende drukke activiteiten, er zijn onder andere twee aan het verbouwen en herinrichten. Er maken daarnaast twee musea gebruik van de aanschaf regeling voor hard- en software en start met het 'helpdesk- project'. Er wordt gewerkt aan de vernieuwing van de gemeenschappelijke folder.

Fries Educatief Platform

Binnen het Fries Educatief Platform (FEP) wordt samengewerkt met tien musea, Tresoar en het Historisch Centrum Leeuwarden. Ook in 2004 kon in de voorjaarsvakantie van 2 tot en met 5 maart 2004 het project 'Help pake en beppe de vakantie door' plaatsvinden. Dit jaar namen in totaal 24 instellingen deel.

Medewerkers van een aantal musea die vertegenwoordigd zijn in het FEP verzorgden samen met de Museumfederatie Fryslân de organisatie van dit project. Ilja Tichelaar, stagiaire van het Fries Museum, heeft in overleg met Mirjam Pragt en Anke Roorda van het Fries Scheepvaartmuseum te Sneek een draaiboek opgesteld voor dit project.

De Museumfederatie Fryslân en het FEP hebben in 2004 een conceptplan geformuleerd voor erfoededucatie in Fryslân in de komende jaren. Voor de realisatie is externe ondersteuning nodig. Enkele onderdelen van dit plan zijn gehonoreerd met een subsidiëring voor 50% in de komende vier jaar. Het betreft de continuering van het project 'Help pake en beppe de vakantie door' tot en met 2008. Een groeiend aantal erfoedinstellingen kan hieraan deelnemen.

Daarnaast vindt vanaf 2005 de pilot plaats van een project op het gebied van erfgoededucatie voor groep 5 van het primair onderwijs. De titel van dit project, geïnitieerd door de collega's van de provincie Utrecht, luidt 'Jong met Jan en Jet in 1910'. Hier kunnen in totaal acht musea aan gaan deelnemen.

Noordelijke museumconsulenten

Deelname aan de reeks formele en informele samenwerkingsverbanden is gecontinueerd. Veel werkzaamheden worden op elkaar afgestemd per telefoon en e-mail. In het overleg van de noordelijke museumconsulenten wordt vooral het scholingsaanbod voor het noorden en de realisatie van het Museummagazine op elkaar afgestemd. Ook van plannen en projecten houdt men zich in grote lijnen op de hoogte. Vanaf 2004 wordt het overleg met de noordelijke consulenten zonnig uitgebreid met een vertegenwoordiger van bepaalde regio's in Duitsland. De museumconsulent Willem Küpers is contactpersoon namens de Duitse musea die deelnemen aan het Museummagazine.

De projectmedewerkers overleggen vooral over MusIP, maar ook over onderdelen van het keurmerk van het Nederlands Museumregister. Dit geldt voor de collega's in het noorden, maar ook voor de museumconsulentschappen in de overige provincies.

Vanaf 2005 is het scholingsoverleg Noord een samenwerking tussen de provincies Fryslân en Drenthe.

Landelijk Contact Museumconsulenten

De Museumfederatie Fryslân neemt deel aan de activiteiten die door het Landelijk Contact van Museumconsulenten (LCM) worden georganiseerd. Mirjam Pragt is bestuurslid. Marja Kivinen neemt deel aan het taakveldoverleg voor behoud en beheer samen met haar collega's van Groningen, Gelderland, Noord- en Zuid-Holland, Noord-Brabant, Zeeland en de Vlaamse collega's. Actuele ontwikkelingen op het gebied van behoud en beheer, vooral passieve conservering, worden afgestemd met het Instituut Collectie Nederland. Het nationale scholingsaanbod op dit terrein wordt in dit taakveld bepaald. Het voorleggen van vragen van de musea in Friesland op het gebied van behoud en beheer aan de collega-experts wordt door deelname veel eenvoudiger. Ook het opzetten en afstemmen van projecten tussen de verschillende provincies vindt tijdens de bespreking plaats. Voor de opzet van het klimaatabonnement is deze bespreking benut.

Over de ontwikkelingen binnen de taakvelden (bedrijfsvoering, publiek en presentatie en pr en marketing) wordt de museumconsulent binnen het LCM op de hoogte gehouden. De samenwerking tussen LCM en de Vlaamse museumconsulenten is in 2004 geïntensiveerd. Tweemaal per jaar (eenmaal in Nederland en eenmaal in Vlaanderen) is er een overleg met presentatie van een aantal projecten uit de verschillende consulentschappen.

Overige samenwerkingsverbanden

Er is ter voorbereiding van de coördinatie van het noordelijk scholingsaanbod voor 2005 heeft samengewerkt met de Nederlandse Museumvereniging. Ook is er vanwege lopende projecten (o.a. MusIP) en geplande projecten samengewerkt met ICN, DEN, Rijksdienst Kunsthistorische Documentatie (vooral projectleider Art & Architecture Thesaurus).

Binnen Friesland worden contacten onderhouden met de andere erfgoedorganisaties en verwante collega's zoals Landschapsbeheer Fryslân.

Kengetallen

- Bezoek aan 24 musea, leden van de Federatie.
- Advisering over het werkplan voor samenwerking van 6 musea in zuidoost Friesland.
- Advisering aan de samenwerkingsverbanden van 4 musea in de gemeente Boarnsterhim en 5 musea in de gemeente Nijefurd. Zij komen beide twee of driemaal per jaar bijeen. De advisering aan de musea in Nijefurd is gebaseerd op hun projectvoorstellen en vindt meestal per e-mail plaats.
- Organisatie van de 2 bijeenkomsten van 19 cultuur- en natuurhistorische musea van Friesland met professionele krachten.
- 5 bijeenkomsten van het FEP.
- Organisatie, samen met het FEP, van de Culturele Doe Dagen in 24 musea en archieven in de voorjaarsvakantie (2 tot en met 5 maart 2004).
- Afstemming met het FEP over de plannen voor erfgoededucatie in de periode 2005 tot en met 2008. Opstellen van een projectplan voor het project op het gebied van erfgoededucatie 'Jong met Jan en Jet' en deelname aan de pilot vanaf 2005 door FEP-leden uit het Museum Admiraliteitshuis te Dokkum, Museum Joure, Fries Scheepvaartmuseum in Sneek en het Historisch Centrum in Leeuwarden.
- 7 bijeenkomsten met collega's uit andere erfgoedsectoren (zoals archieven, archeologen, bibliotheken, Monumentenzorg, landschapsbeheer en Friese taal en cultuur) in Friesland over verschillende gemeenschappelijke onderwerpen en activiteiten. Het betreft o.a. erfgoededucatie, deelname aan Culturele Doe Dagen (bibliotheken) en samenwerkingsverbanden.
- 3 bijeenkomsten van het 'noordelijk overleg' van de museumconsulenten van Groningen, Friesland en Drenthe, waarvan twee met Ost-Friesland. Verder was er zeer intensief e-mailverkeer voor de organisatie van de gezamenlijke activiteiten.
- 3 bijeenkomsten op het gebied van behoud en beheer door de vakconsulenten en afstemming van elkaars activiteiten o.a. van Friesland en Groningen.
- Begeleiding van de bijdragen vanuit Friesland aan het educatieve project, voortkomend uit het Schoolmuseumproject. Tweemaal per jaar overleg met de coördinator van het School Museum Project van de CHN in Leeuwarden. Dit betreft afstemming over de jaarlijkse start van het project in Friesland en evaluatie van de resultaten.
- 6 bijeenkomsten van het LCM, waaronder de tweedaagse bijeenkomst in Zeeland.
- 2 bijeenkomsten van het LCM met de Vlaamse collega's (Brugge en Rotterdam).

3. ADVISERING

Het aantal vragen met betrekking tot de verschillende onderdelen van het museale werk neemt nog steeds toe.

Een bezoek aan een museum, ook door projectmedewerkers, brengt meestal tevens vragen over andere onderwerpen met zich mee. Projectmedewerkers met eigen specialismen behandelen specifieke vragen. Andere specifieke vragen worden uitgezocht wanneer ze documentatie oplevert die voor andere musea opnieuw kan worden gebruikt. Dit wordt tevens, vooral via de taakvelden, aan collega-museumconsulentschappen beschikbaar gesteld, zoals zij ook informatie aan de Museumfederatie Fryslân beschikbaar stellen.

Vanaf 2004 is er een bescheiden uitbreiding van het materieel budget voor activiteiten en documentatie. Er zijn publicaties op het gebied van beleidsvoering, conservering en erfgoed in combinatie met publieksactiviteiten aangeschaft. Deze zijn erg nuttig bij het beantwoorden van vragen of het verwijzen van de museummedewerkers naar instanties en erfgoedpartners.

Het wordt inzichtelijker als er een onderscheid kan worden gemaakt in verschillende categorieën vragen. Er worden vragen gesteld bij de Museumfederatie Fryslân die als basisvragen beschouwd kunnen worden, en er zijn zaken die als uitgebreid advies kunnen worden benaderd.

Momenteel wordt in verschillende provincies nagegaan welk advies als standaardpakket van het lidmaatschap kan worden beschouwd en hoe dit standaardpakket is af te bakenen. Het is niet eenvoudig dat te bepalen, maar overzichten van soort en omvang van de gestelde vragen bieden hulp. Dit is een onderdeel dat zich langzamerhand uitkristalliseert en afgestemd wordt met collega-museumconsulenten elders.

Onderdelen die buiten het standaardpakket vallen zijn eenvoudig te benoemen. Voor een museum in de provincie Fryslân en voor de museumconsulent van Drenthe bijvoorbeeld zijn tegen vergoeding adviezen op maat uitgebracht.

De volgende instellingen maken gebruik van de adviesfunctie van de Museumfederatie Fryslân:

Musea	Lid van de Museumfederatie Fryslân. Zij kunnen gebruik maken van alle aspecten van advisering door de medewerkers van de Museumfederatie.
Overige musea	Er wordt aan overige musea informatie verstrekt over het museumregister en tevens worden publicaties over museaal werk aan hen verkocht.
Erfgoedorganisaties	Er wordt basisinformatie over museaal werk verstrekt en er worden publicaties met basisinformatie verkocht. Het contact ontstaat vaak via een museum waar ze reeds mee samenwerken, of de instelling zoekt partners voor een samenwerkingsproject.
Provincie	De museumconsulent wordt steeds vaker door de provincie gevraagd inhoudelijk te adviseren over subsidieaanvragen van de musea. Vooral de afdeling Welvaart en Welzijn benadert de museumconsulent voor advisering. Het zijn de verschillende afdelingen van het Team Taal en Cultuur, waaronder het Actieplan Cultuurbereik, en de bureau's van Plattelânsprojekten. Hiernaast wordt systematisch om advies gevraagd bij subsidieaanvragen vanuit Economie, Recreatie en Toerisme.

- Gemeenten** Er wordt inhoudelijk geadviseerd over initiatieven van musea, maar ook adviezen voor gemeentelijke beleidsplannen met betrekking tot musea. Dit blijken meestal ad hoc vragen te zijn. Vaak wordt de museumconsulent op een laat moment benaderd. Regelmatig wordt op voorstel van de musea in de betreffende gemeente de museumconsulent om advies gevraagd. Vaak blijkt dat men binnen de gemeente onvoldoende bekend is met het takenpakket van de museumconsulent.
- Fondsen etc.** Fondsen en organisaties/bedrijven die subsidies verstrekken aan musea vragen om inhoudelijk advies voor een subsidieaanvraag of over de inhoud van een project.
- Particulieren** Particulieren vragen om advies met betrekking tot aanbiedingen van objecten en deelcollecties als schenking of bruikleen aan de musea in Friesland. De museumconsulent bemiddelt hierin en adviseert over een passende instelling. Dit is bij voorkeur binnen de provincie, maar het komt ook voor dat aangeraden wordt met musea elders contact op te nemen. Ook musea in de provincie Fryslân die een aangeboden object niet passend vinden binnen de eigen collectie, verwijzen de particulier voor bemiddeling naar de Museumfederatie Fryslân.
- Overige organisaties en bedrijven** Organisaties en bedrijven die projecten realiseren in of voor musea vragen regelmatig om advies over museuminhoudelijke zaken. Vaak zijn dit vragen op het gebied van presentaties. Bijvoorbeeld de te gebruiken materialen of verlichtingswaarden met betrekking tot bepaalde objecten.

Kengetallen

- Aanschaf en verzamelen van publicaties en documentatie op verschillende onderdelen van het museale werk.
- Advisering op het gebied van museaal beleid: provincie (1), gemeenten (5) en musea (9).
- Advisering op het gebied van bedrijfsvoering, zoals arbo-regels en beveiliging, calamiteitenplannen en bedrijfshulpverlening aan musea (8).
- Advisering op het gebied van collectievorming: particulieren (6) over het onderbrengen bij musea van objecten uit hun bezit, waaronder doorverwijzingen van musea; vragen over o.a. verzekeringen: musea (5) en overige instellingen (1).
- Advisering op het gebied van behoud en beheer: particulieren (2) en musea (15).
- Er worden zowel vragen gesteld over klimaat en licht inclusief depotinrichting, als over de restauratie van objecten en de verantwoorde presentatie ervan. De vragen van particulieren betreffen restauratie van objecten.
- Advisering op het gebied van collectieregistratie: musea (18) en overige instellingen en gemeenten (2). Het betreffen vooral vragen over collectieautomatisering, maar ook digitalisering van afbeeldingen en gebruik van trefwoorden. Daarnaast wordt advies gegeven over projecten met meerdere onderdelen, vaak inclusief depotbeheer.
- Advisering op het gebied van de publiekstaak, inclusief educatie: musea (11), bedrijven (2). Naast vragen over educatieve projecten en public relations betreft dit ook de advisering over een nieuwe inrichting van een zaal of een deel van een museum. Dit laatste gebeurt vooral door het bespreken van beschikbare plannen.

- Een aantal vragen betref het vervaardigen van educatief materiaal van een goed niveau voor scholen en informele groepen voor een betaalbaar tarief. Door de landelijke regelingen die het voor schoolgroepen mogelijk maakt meer culturele activiteiten te gaan ontplooiën hebben de musea behoefte aan materiaal voor andere leeftijdscategorieën en/of een aantal leeftijdscategorieën binnen het onderwijs.

4. PROMOTIE

De promotie van de musea in Friesland als geheel en de promotie van de Friese taal binnen het museum wordt in dit hoofdstuk omschreven. De promotie binnen projecten van groepen musea valt hier tevens onder. De pilot van de musea in Zuidoost Friesland tijdens het Museumweekend is hier een voorbeeld van. Dit project is gezamenlijk door medewerkers van de zeven musea en de museumconsulent Fryslân georganiseerd. Er werd met een bus door Zuidoost Friesland via de musea gereden, onder begeleiding van vertellers.

Advisering over de aanpak van de promotie voor musea of een groep musea valt onder advisering.

Kengetallen

- Museumweekend op 17 en 18 april 2004, met als thema 'De Kunst van het Vertellen'.
- Het museumconsulentschap coördineert de activiteiten en attendeert de media hierop (in overleg met de grote instellingen).
- Begeleiding en afstemming van de provinciale promotie van de activiteiten van zeven musea in Zuidoost Friesland tijdens het Museumweekend 2004. Onder het thema 'Museale verhalen van Zuidoost Friesland' organiseren zij activiteiten in de musea en een route door de regio langs de betrokkenen.
- In samenwerking met de AFÛK wordt de tweetaligheid in de Friese musea gepromoot. Het gebruik van internet wordt benadrukt, waarbij zowel het attenderen op de actualisering van de eigen website, als het tweetalig aanbieden van de website is opgenomen.
- Het tweetalig aanbieden van de website was onderdeel van het meerjarig project Frysk yn 'e musea. Naast het ontwikkelen van teksten van de opstelling en uitnodigingen voor de tentoonstellingen is geattendeerd op de mogelijkheid om educatief materiaal zoals rondleidingen, ook in het Fries aan te bieden. Een groep van circa tien musea maakt van deze mogelijkheid jaarlijks gebruik. Bij acht musea is een enquête afgenomen over de behoeften van het museum voor het gebruik van het Fries.